

Sławomir Augusiewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Komput wojska koronnego z 1 stycznia 1651 roku

Streszczenie: W artykule przedstawiono próbę rekonstrukcji komputu koronnego armii koronnej, przedstawionego podskarbiemu koronnemu Bogusławowi Leszczyńskiemu w 1651 r. Oryginał nie zachował się, rekonstrukcję oparto na pięciu kopiach, zawierających różnice w składzie i liczebności wojska koronnego oraz wykazie przyznanych im stacji. Zostały one zaznaczone w przypisach. W osobnej tabeli przedstawione zostały różnice w liczebności pomiędzy komputami w poszczególnych kopiach a rzeczywistym stanem armii koronnej obliczonym na podstawie rachunków skarbowo-wojskowych.

Słowa kluczowe: armia koronna; komput; wojna polsko-kozacka 1651 roku; źródła XVII w.

Dysponujemy już znaczną ilością publikowanych materiałów źródłowych na temat składu i liczebności armii koronnej w roku 1651. Taką wartość mają z pewnością fundamentalne dla badań nad wojskiem polskim połowy XVII w. zestawienia Jana Wimmera¹, sporządzone na podstawie rachunków skarbowo-wojskowych. Mirosław Nagielski opublikował „Komput chorągwi tak z starego zaciągu jako i nowego suplementu, które z wolej i ordynacyjej Króla Jmci przy JW wojewodzie czernihowskim, hetmanie polnym koronnym zostawać mają”², sporządzony w pierwszych tygodniach 1651 roku, znane też są rejestry popisowe z okresu kampanii beresteckiej, sporządzone 27 maja 1651, 3 i 5 czerwca 1651, oraz 14 czerwca 1651 roku³.

¹ J. Wimmer, *Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1648–1655*, w: *Studia i „Materiały do Historii Wojskowości”*, t. V, Warszawa 1960, s. 477–509

² M. Nagielski, *Kampania zimowo-wiosenna 1651 roku hetmana polnego koronnego Marcina Kalinowskiego przeciw Kozakom*, „Przegląd Wschodni”, 1998, t. V, z. 3, s. 430–434.

³ S. Oświęcim, *Dyaryusz 1643–1651*, wyd. W. Czermak, Kraków 1907, s. 285–289, 291–296, 306–313; *Relacje wojenne z pierwszych lat walk polsko-kozackich powstania Chmielnickiego okresu „Ogniem i mieczem” (1648–1651)*, wyd. M. Nagielski, Warszawa 1999 [dalej cyt.: *Relacje wojenne*], s. 346–351; T. Ciesielski, M. Nagielski, *Komputy wojska koronnego w latach 1651–1653*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości”, t. XL, 2003, s. 239–247.

Prawdopodobnie ostatnim, niepublikowanym źródłem, przedstawiającym skład armii koronnej w tym okresie jest komput z 1 stycznia 1651, sporządzony po uchwaleniu przez sejm w 1650 r. liczby wojska koronnego na 36 tysięcy (litewskie miało liczyć 15 tys.)⁴. Wspominali o nim Tomasz Ciesielski i Mirosław Nagielski⁵, więcej uwagi poświęcił mu wcześniej Adam Kersten: „Nosi on nazwę komputu, jest to jednak nie realny wykaz istniejących już chorągwi, lecz plan organizacji oddziałów według uchwał sejmowych z grudnia 1650 r. Sporządzony bardzo starannie, nie tylko z dokładnym wycieceniem oddziałów, ale i zaplanowaniem ich stacji wart jest bliższego omówienia, Według tego komputu, noszącego datę 1 I 1651, winno było być w Koronie około 35 000 ludzi pod bronią. Wobec niespełna 12 000 w końcu 1650 r. mógł to być tylko plan, nigdy zaś realne zestawienie stanu oddziałów. Zbyt zbliżało się ono do idealnych 36 000, aby mogło być prawdziwe. Inne dane, a mianowicie rachunki wojskowe i skarbowe potwierdzają zresztą, że mamy do czynienia z ogólnym planem, a nie rzeczywistym wykazem.”⁶.

Zachowało się pięć różnych kopii dokumentu, które, dla przejrzystości wywodu, będą dalej nazywane w skrócie:

1. „kopią kórnicką”: „Komput wojska JKMcI dawnego i terazniejszego zaciągu podany do rąk wielmożnego pana podskarbiego wielkiego [Bogusława Leszczyńskiego] die 1 januari 1651”⁷;
2. „kopią Golińskiego”: „Komput wojska Króla JMści na sejmie in Anno 1650 uchwalonego na wojnę przeciwko Chmielnickiemu i Kozakom zaporowskim i z Tatory. Tamże stanowiska i chleb naznaczony”⁸;
3. „kopią Steinwehra”: „Wojsko koronne suplementowane na sejmie dwuniedzielnym warszawskim 1650”⁹;
4. „kopią z Rigsarkivet”: „Komput wojska JKMcI dawnego i terazniejszego zaciągu podany do rąk Jaśnie Wielmożnego Pana Podskarbiego Koronnego Wielkiego die 1ma January 1651”¹⁰;
5. „kopią berlińską”: “Verzeichnúß Und Überschlag der vorigen und ietzigen gegenwertigen Werbungen und Musterplätze der Völcker, so den 1. January des 1651sten Jahres dem Herren Chron Groß Schatzmeistern eingehändiget worden”¹¹.

⁴ A. S. Radziwiłł, *Pamiętnik o dziejach w Polsce*, t. III, 1647–1656, wyd. A. Przyboś, R. Żelewski, Warszawa 1980, s. 277.

⁵ T. Ciesielski, M. Nagielski, op. cit., s. 237.

⁶ A. Kersten, *Stefan Czarniecki 1599–1665*, Warszawa 1963, s. 151.

⁷ Biblioteka PAN w Kórniku, nr 342, k. 162–164v.

⁸ „Manuscripta Martini Goliński”. Odpisy pism politycznych, listów i innych materiałów historycznych oraz zapiski kronikarskie Marcina Golińskiego z lat 1640–1665, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, nr 189, s. 405–411.

⁹ Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego, [Kolekcja Wolfa Balthasara Adolfa Steinwehra] rkps akc. 1949/440, Polonica, Varia, t. III, s. 445 – 446v.

¹⁰ Kungl. Rigsarkivet, Stockholm, Ekstranea, Polen IX, vol. 83, str. niepaginowane.

¹¹ Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX HA, Herzogliches Briefarchiv,

Poniższej zamieszczony komput nie jest publikacją źródłową *sensu stricto*, lecz rekonstrukcją sporządzoną na podstawie wymienionych wyżej kopii. W poszczególnych kolumnach zawarto: nazwisko rotmistrza, liczbę koni (porcji), w nawiasie liczbę koni/porcji wg rachunków skarbowo-wojskowych z 1651 r., stacje wyznaczone poszczególnym jednostkom. Składy wojska i wykazy stacji niekiedy znacznie odbiegają od siebie w poszczególnych kopiach, wszystkie różnice zostały zasygnalizowane w przypisach do poniższej publikacji. Najpełniejsza wydaje się „kopia berlińska”, zawierająca – w przeciwieństwie do pozostałych – oprócz urzędów poszczególnych rotmistrzów, także nazwiska, co w znacznym stopniu ułatwiło identyfikację. W kilku miejscach, zwłaszcza dotyczących dość popularnych nazwisk (np. Łoś, Krosnowski itd.), gdy znanych jest z ogólnie dostępnych materiałów źródłowych wiele osób je noszących w tym okresie, nie udało się bliżej określić dowódcy jednostki. W istocie publikowany rejestr, zgodnie z opinią Adama Kerstena, znacznie odbiega od rzeczywistego składu armii koronnej z tego okresu, wielu jednostek w nim wymienionych brakuje w późniejszych rozliczeniach skarbowo-wojskowych, część z nich nie była jednostkami komputowymi (kwarcianymi lub suplementowymi opłacanymi ze skarbu koronnego), lecz powiatowymi (zaciąganimi przez województwa lub ziemie). Nie zawiera z kolei chorągwi, które faktycznie znajdowały się w kompucie koronnym – kozackich: Michała Aksaka, Jana Proskury Suszczańskiego, Tomasza Strzałkowskiego, Stefana Niemierzyca, Piotra Rajeckiego, Zbożnego Zakrzewskiego, Pawła Potockiego, Jana Siemaszko, Abrahama Strybla, Stanisława Konarzewskiego, Gabriela Woyniłłowicza, Spytka Pstrokońskiego, Arnolfa Chlebowskiego, Olbrychta Mogilnickiego, Jana Świętochowskiego, Piotra Piaseckiego, Wojciecha Barskiego, Samuela Czaplickiego, Floriana Czepowskiego, Adama Wojny, Stanisława Detynieckiego, Jana Jasnoborskiego; oraz piechoty polskiej: Jeremiego Wiśniewieckiego, Stanisława Lanckorońskiego, Mikołaja Mazowieckiego, Stefana Ruckiego. Te znaczne różnice w składzie, występujące zarówno pomiędzy rekonstruowanym rejestrem a stanem rzeczywistym, jak również, jak wspomniano, pomiędzy poszczególnymi kopiami, przekładają się na rozbieżności w stanie liczebnym tak poszczególnych rodzajów chorągwi, jak i ogólnym całej armii, co ilustruje tabela 1. Niedostatki te nie umniejszają jednak merytorycznej wartości źródła, głównie ze względu na wykaz stacji, który je zawiera jako jedyny ze znanych komputów z 1651 r.

Tabela 1. Liczebność armii koronnej wg poszczególnych kopii komputu z 1 I 1651

	„kopia z Rigsarkivet”	„kopia Golińskiego	„kopia kórnicka”	„kopia Steinwehra	„kopia berlińska”	„Generalna płaca wojskowa 1651”
husaria	3050	3080	3010	3010	3050	2478
chorągwie kozackie i tatarskie	15 500	15 850	15 920	15 920	16 200	13 076 500
arkebuzeria	500	500	500	500	500	500
rajtaria	3300	3300	3300	3300	3300	2590
piechota niemiecka	9100	9500	9500	9500	9100	9250
dragonia	2000	2000	2000	2000	2000	2640
piechota polska	1900	2000	2000	2000	2100	1700
Razem	35 350	36 100	36 230	36 230	36 250	32 734

Źródła: Biblioteka PAN w Kórniku, nr 342, k. 162–164v; Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, nr 189, s. 405–411; Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego, rkps akc. 1949/440, Polonica, Varia, t. III, s. 445 – 446v; Kungl. Rigsarkivet, Stockholm, Ekstranea, Polen IX, vol. 83, str. niepaginowane; Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX HA, Herzogliches Briefarchiv, K6 Kasten 1383, str. niepaginowane; Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Akta Skarbowo-Wojskowe, dz. 86, nr 40.

Chorągwie husarskie

kaszt. krakowskiego i hetmana w. kor.

Mikołaja Potockiego 200 (200) Krosno¹², Sanok¹³, Jasło

woj. krakowskiego Władysława Dominika

Zasławskiego-Ostrogskiego¹⁴ 300 (brak) Sandomierz, Pokrzywnica

woj. sandomierskiego, margrabiego

Władysława Myszkowskiego 150 (145) Gródek, Stobnica

woj. brzesko-kujawskiego

Stanisława Szczawińskiego¹⁵ 100 (120) Brześć Kujawski¹⁶

¹² Wymienione w kopii berlińskiej i Golińskiego.

¹³ W kopii Golińskiego „Piasne”.

¹⁴ W kampanii beresteckiej brały udział dwie, zapewne prywatne, nie komputowe, chorągwie husarskie wojewody krakowskiego Dominika Władysława Zasławskiego-Ostrogskiego, które przybyły do obozu królewskiego pod Beresteczkiem 25 czerwca 1651. *Diariusz wojny pod Beresteczkiem z chanem krymskim i Kozakami zaporoskimi za szczęśliwego panowania Króla JM Jana Kazimierza, na który sam osobą swą ruszył się z Warszawy in Anno 1651* [dalej cyt.: *Diariusz wojny pod Beresteczkiem*], w: *Relacje wojenne*, s. 244.

¹⁵ Brak w kopii Steinwehra.

¹⁶ W kopii Golińskiego nie wymieniono kwater.

woj. ruskiego Jeremiego Michała Korybuta Wiśniowieckiego ¹⁷	200 (200)	Luboml, Hża ¹⁸
woj. podolskiego Stanisława Potockiego ¹⁹	100 (100)	Radom, Wąchock ²⁰
woj. baławskiego Stanisława Lanckorońskiego ²¹	150 (150)	Ratno, Łosice ²²
woj. czernihowskiego i hetmana pol. kor. Marcina Kalinowskiego ²³	100 ²⁴ (150)	Mościska, Medyka i Radoszyce ²⁵
kaszt. czernihowskiego Jana Odrzywolskiego ²⁶	150 ²⁷ (100)	Zwoleń, Sieciechów, Stromiec
marszałka w. kor. Jerzego Lubomirskiego ²⁸	200 (200)	Nowe Miasto, Wiślica, Opatowiec ²⁹
koniuszego kor. Aleksandra Michała Lubomirskiego ³⁰	150 (150)	Lubaczów, Niepołomice ³¹
chorążego kor. Aleksandra Koniecpolskiego	150 (150)	klucz radłowski ³²

¹⁷ Pod porucznikiem Niezabitowskim, „Generalna płaca wojskowa czterech ćwierci a die prima januarii 1651 anno zaczętych et ultima decembri eiusdem skończonych”, Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Akta Skarbowo-Wojskowe, dz. 86, nr 40 [dalej cyt.: „Generalna płaca wojskowa 1651”], s. 5.

¹⁸ Nie wymieniona w kopii kórnickiej.

¹⁹ Pod porucznikiem Janem Borysławskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 6v.

²⁰ W kopii kórnickiej: Ratno, Łosice.

²¹ Pod porucznikiem Wawrzyńcem Baranowskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 7v.

²² W kopii Golińskiego i kórnickiej: Mościska, Medyka i Radoszyce (Ruszyce).

²³ Pod porucznikiem Janem (?) Kalinowskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 8v.

²⁴ W kopii Steinwehra 150 koni,

²⁵ W kopii Golińskiego: Ratno, Łosice. W kopii kórnickiej nie wymieniono kwater.

²⁶ Pod porucznikiem Piotrem Kochanowskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 9v.

²⁷ W kopii Steinwehra 160 koni.

²⁸ Pod porucznikiem Krzysztofem Niepokucickim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 10.

²⁹ W kopii kórnickiej nie wymieniono kwater.

³⁰ Pod porucznikiem Gromadzkim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 12.

³¹ W kopii Golińskiego: klucz radłowski. W kopii kórnickiej: Nowe Miasto, Myślica, Opatowiec

³² W kopii Golińskiego: Lubaczów, Niepołomice; w kopii kórnickiej: Lubaczów, Niepołomice

miecznika kor., star. lanckorońskiego Michała Zebrzydowski ³³	150 (brak)	Lanckorona ³⁴
oboźnego kor. Samuela Kalinowskiego ³⁵	130 (130)	Bełz, Brodnica, Kowalów
star. sądecki Konstantego Lubomirski ³⁶	100 (brak)	Sącz z Grzybowem ³⁷
star. bydgoskiego i sokalskiego Zygmunta Dönhoffa ³⁸	120 (130)	Sokal
star. krasnostawskiego Marka Sobieskiego ³⁹	150 (150)	Chełm z biskupstwem chełmińskim
Samuela Karola Koreckiego	150 (127)	Ropczyce, Pilzno, Muszyna ⁴⁰
Dymitra Wiśniowieckiego	150 (116)	Krzemieniec, Tuchów

³³ Michał Zebrzydowski podczas kampanii beresteckiej 10 czerwca 1651 przybył do obozu królewskiego pod Sokalem na czele kilku chorągwi, w tym jednej husarskiej, jednej lub dwóch kozackich oraz dragońskiej, rajtarskiej, piechoty polskiej lub węgierskiej. Relacje nie są zgodne co do składu oddziału Zebrzydowskiego: „(...) miecznik koronny wprowadził do obozu chorągiew usarską jedną, piechoty węgierskiej jedną, kozackich dwie, rajtarskich jedną, dragońską jedną”, *Diariusz wojny pod Beresteczkiem*, s. 243. „Michał Zebrzydowski, miecznik koronny, przybył do obozu z pięknym ludzi swoich poczem: szła wprzód chorągiew piechoty polskiej dobrej, za niemi dragońska jedna, potym kozacka, naostatek usarska bardzo dobra”, S. Oświęcim, op. cit., s. 299. Nie były to jednostki komputowe, wg cytowanego Oświęcimia prywatne. W bitwie nie wzięły udziału, 25 czerwca zostały wyprawione z obozu „do woj. krakowskiemu na odsiecz Czorsztynowi i dla dalszych buntów chłopskich uśmierzenia” *Diariusz wojny pod Beresteczkiem*, s. 265; por. S. Oświęcim, op. cit., s. 331.

³⁴ W kopii kórnickiej: klucz radłowski, Lanckrona.

³⁵ W kopii berlińskiej Kazanowskiego. Pod porucznikiem Sokolnickim, Generalna płaca wojskowa 165, s. 13.

³⁶ Chorągiew husarska Konstantego Lubomirskiego znajdowała się w kompucie koronnym ostatnim kwartale 1649 i pierwszym 1650, J. Wimmer, op. cit., s. 488–489. Wg *Diariusza wojny pod Beresteczkiem* (s. 242) i Oświęcimia (op. cit., s. 195) starosta sądecki przyprowadził 4 czerwca 1651 pod Sokal 2 chorągwie kozackie i jedną piechoty węgierskiej, nie wspomina natomiast o husarskiej. Podobnie jak chorągwie Michała Zebrzydowskiego, wysłana 25 czerwca do woj. krakowskiego, nie wzięły udziału w bitwie pod Beresteczkiem, *Diariusz wojny pod Beresteczkiem*, s. 265; por. S. Oświęcim, op. cit., s. 331.

³⁷ Brak w kopii Golińskiego.

³⁸ Pod porucznikiem Janem Przybyszewskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 14.

³⁹ Pod porucznikiem Abrahamem (?) Strybulem, potem Lewoszyńskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 15–15v.

⁴⁰ Muszyna nie została wymieniona w kopii kórnickiej.

stolnika braclawskiego Jana Baranowskiego ⁴¹	100 (96)	Hrubieszów
Tobiasza Minora ⁴²	100 (64)	Żydaczów, Lisiatycze ⁴³

Chorągwie kozackie

kaszt. krakowskiego, hetmana w. kor. Mikołaja Potockiego	300 (300)	Szydłów, Łuków, Słupia, Opoczno, Skrzywno
woj. krakowskiego Władysława Dominika Zasławskiego-Ostrogskiego ⁴⁴	600 (brak)	w dobrach woj. krakowskiego
woj. ruskiego Jeremiego Michała Korybuta Wiśniowieckiego ⁴⁵	700 (700)	Kamieniec Mazowiecki, starostwo płockie, Wyszogród, Raciąż, Płońsk.
woj. podolskiego Stanisława Potockiego ⁴⁶	100 (100)	Liw i Nur ⁴⁷
woj. braclawskiego Stanisława Lanckorońskiego	200 (200)	Maków ⁴⁸

⁴¹ Chorągiew nie wymieniona w kopii kórnickiej.

⁴² Chorągiew wymieniona w kopiach berlińskiej, Golińskiego i Steinwehra.

⁴³ W woj. ruskim, na południe od Lwowa.

⁴⁴ Być może chodzi o jego chorągwie prywatne, zob. przypis do chorągwi husarskiej woj. krakowskiego. Poza tym w kompucie koronnym były jeszcze trzy chorągwie kozackie Zasławskiego, dowodzone odpowiednio przez: Krzysztofa Koryckiego, Stanisława Górskiego i Jana Konradzkiego (J. Wimmer, op. cit., s. 494–495), tu wymienione jako własne chorągwie tychże poruczników. Por. „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 58, 72.

⁴⁵ Zapewne wymieniono tu razem pięć chorągwi kozackich (pod porucznikami Andrzejem Bestkowskim, Stanisławem Poniatowskim, Krzysztofem Stapkowskim, Kormańskim i Rzeczkowskim („Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 23v, 75v-77v; J. Wimmer, op. cit., s. 492–499) i jedną tarską porucznika Mikołajowskiego, („Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 76v; J. Wimmer, op. cit., s. 500–501) znajdujące się w kompucie.

⁴⁶ Nie wymieniona w kopii kórnickiej. Pod porucznikiem Stefanem Sułkowskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 24.

⁴⁷ W kopii kórnickiej Liw i Nur jako stacje chorągwi kaszt. krakowskiego Mikołaja Potockiego.

⁴⁸ Nie wymieniony w kopii Golińskiego.

woj. czernihowskiego, hetmana pol. kor. Marcina Kalinowskiego ⁴⁹	200 (200)	Różyck, Krzeczów, Kielce ⁵⁰
woj. witebskiego Pawła Sapiehy	200 (200)	Osieck, Czersk
kaszt. czernihowskiego Jana Odrzywolskiego	150 (brak)	Gąbin, Czeremo, Osmolin
kaszt. wendeńskiego Henryka Stanisława Kaszowskiego	100 (brak)	Ciechanów, Mława
marszałka koronnego Jerzego Lubomirskiego	500 (500)	Zator, Oświęcim, Lelów, Chęciny, Miechów
chorążego kor. Aleksandra Koniecpolskiego ⁵¹	600 (200)	Krzepice, Przedbórz, Małogoszcz, Bądryń, Koziegłowy, Siewierz
oboźnego kor. Samuela Kalinowskiego ⁵²	100 (100)	Kowal ⁵³ , Radziejów
strażnika kor. Aleksandra Zamoyskiego	150 (100)	Żytomierz
oboźnego lit. Tomasza Sapiehy	150 (150)	Kłodawa, Rzeczyca ⁵⁴ , probostwo łączyskie
generała podolskiego Piotra Potockiego ⁵⁵	200 (200)	opactwo jędrzejowskie i wsie duchowne wokół niego

⁴⁹ Zapewne zapisano tu dwie chorągwie hetmana Kalinowskiego, pierwszą poruczeństwa Jana Myśliśzowskiego (100 koni), drugą – Marcina Niedziałkowskiego (100 koni), „Generalna płaca wojskowa 1651”, k. 25v; J. Wimmer, op. cit., s. 496–497.

⁵⁰ W kopii kórnickiej nie wymieniono stacji dla jednostek od chorągwi woj. czernihowskiego do chorągwi Rogowskiego.

⁵¹ Wg wykazu Jana Wimmera (op. cit., s. 494–497) w kompucie koronnym znajdowały się wówczas trzy chorągwie kozackie Aleksandra Koniecpolskiego pod porucznikami: Stanisławem Wyżycim, Danielem Czapllickim i Janem Strzyżowskim. W Generalnej płacy wojskowej 1651 (s. 27, 57v, 85v) dwaj ostatni wymienieni jako rotmistrzowie własnych chorągwi.

⁵² W kopii berlińskiej: Kazanowskiego.

⁵³ W kopii Steinwehra: Kowale.

⁵⁴ Nie wymieniona w kopii Golińskiego.

⁵⁵ Pod porucznikiem Jerzym Kotłubajem, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 29.

podkomorzego poznańskiego Władysława Leszczyńskiego	150 (150)	Kalisz, Odolanów
star. halickiego Andrzeja Potockiego	100 (150)	Kołomyja
star. krasnostawskiego Marka Sobieskiego	150 (150)	Krasnystaw
star. lubelskiego Jerzego Ossolińskiego ⁵⁶	200 (200)	Ujście, Piła
star. jaworowskiego Jana Sobieskiego	150 (150)	Jaworów, Szczurowice ⁵⁷
star. trembowelskiego Rafała Makowieckiego ⁵⁸	150 (100)	Trembowla, Bucniowa ⁵⁹
star. łukowskiego Jana Bartłomieja Kazanowskiego ⁶⁰	100 (brak)	Inowrocław
star. owruckiego Władysława Niemierzyca ⁶¹	150 (150)	Owruć
star. włodzimierskiego Adama Aleksandra Sanguszki	150 (brak)	Ostrołęka
star. nowogrodzkiego Jana Piaseczyńskiego	150 (111)	dawne stanowisko
star. zwinogrodzkiego Łukasza Hulewicza ⁶²	100 (100)	dawne stanowisko
star. olsztyńskiego Aleksandra Daniłowicza ⁶³	200 (100)	Nieszawa, Krobia
star. krzepickiego Kazimierza Sapięhy	150 (150)	Kruszwica, Strzelno ⁶⁴

⁵⁶ Pod porucznikiem Maczkowskim, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 31v.

⁵⁷ Nie wymienione w kopii z Rigsarkivet.

⁵⁸ Chorągiew wymieniona w kopii berlińskiej, Golińskiego i Steinwehra.

⁵⁹ W powiecie latyczowskim. W kopii z Rigsarkivet wymienione jako stacje chorągwi Jana Sobieskiego.

⁶⁰ Kazanowski był rotmistrzem chorągwi kozackiej (200 koni) zaciągu ziemi łukowskiej, którą do obozu królewskiego pod Sokal przyprowadził 12 czerwca 1651, *Diariusz wojny pod Beresteczkiem*, s. 243, 265.

⁶¹ Porucznik Stefan Kobylański, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 37.

⁶² Chorągiew błędnie wymieniona w kopii berlińskiej jako starosty inowłodzkiego Jana Albrychta Lipskiego. W kopii Golińskiego i Steinwehra – starosty zwinogrodzkiego Hulewicza pod porucznikiem Stawecki, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 33v. W kopiach Rigsarkivet i kórnickiej nie wymieniona.

⁶³ Porucznik Kopystynowski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 36.

⁶⁴ Nie wymienione w kopii z Rigsarkivet.

star. żytomierskiego Krzysztofa Tyszkiewicza ⁶⁵	150 (150)	Żytomierz, Bystrzyca, Berdyczów ⁶⁶
starosty czerkaskiego i chorążego nowogrodzkiego Mikołaja Kisiela ⁶⁷	150 (brak)	dawne stanowisko
Samuela Karola Koreckiego ⁶⁸	400 (brak)	w swoich majątnościach
Dymitra Wiśniowieckiego ⁶⁹	400 (300)	w swoich majątnościach
star. krzemienieckiego Michała Czartoryskiego	150 (150)	Czartowiec z wsiami należącymi
star. lwowskiego Adama Hieronima Sieniawskiego ⁷⁰	150 (brak)	w swoich majątnościach
podkomorzego bełskiego Janusza Prusinowskiego ⁷¹	100 (brak)	Kampinos
podkomorzego nowogrodzkiego Jana Piaseczyńskiego	100 (100)	Maków, Bieżanów ⁷²

⁶⁵ Chorągiew wymieniona tylko w kopii berlińskiej. Jej porucznikiem był Jerzy Moszrenicki, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 30v.

⁶⁶ W kopii z Rigsarkivet wymienione jako stacje chorągwi starosty krzepickiego Kazimierza Sapiehy.

⁶⁷ W kompicie kor. do końca trzeciego kwartału 1650 r. występuje chorągiew starosty czerkaskiego Adama Kisiela, J. Wimmer, op. cit., s. 492–493. Adam jeszcze w 1650 r. sędował starostwo czerkaskie na brata Mikołaja, chorążego Nowogródka Siewierskiego od 1635. Chorągiew starosty czerkaskiego Mikołaja Kisiela brała udział w kampanii przeciw Kozakom w pierwszych miesiącach 1651 roku, podczas której rotmistrz zginął (1 III 1651 pod Winnicą). Jego chorągiew w składzie pułku hetmana pol. kor. Marcina Kalinowskiego wzięła udział w kampanii beresteckiej, Z. Świtalski, *Kisiel Mikołaj h. własnego (ok. 1605–1651)*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XII, s. 491–492; M. Nagielski, *Kampania zimowo-wiosenna 1651*, s. 431; *Relacje wojenne*, s. 348, 351; *Urządnicy województwa kijowskiego i czernihowskiego XV–XVIII wieku. Spisy*, opr. E. Janas, W. Kłaczewski, Kórnik 2002, s. 204.

⁶⁸ W kampanii beresteckiej brała udział chorągiew tatarska zapewne prywatna, Koreckiego (zm. 12 II 1651) (S. Oświęcim, op. cit., s. 302), żadna relacja nie wymienia natomiast chorągwi kozackiej.

⁶⁹ W kopii berlińskiej wymienione zostały dwukrotnie chorągwie „die junge Fürsten von Wischniewiez”, zapewne Dymitra i Konstantego, synów księcia Janusza Wiśniowieckiego. Porucznikiem chorągwi kozackiej Dymitra Wiśniowieckiego był Stanisław Służewski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 48v; J. Wimmer, op. cit., s. 496–497.

⁷⁰ W kompicie koronnym były dwie chorągwie starosty lwowskiego Adama Hieronima Sieniawskiego do końca 1649 roku i jedna do końca pierwszego kwartału 1650, J. Wimmer, op. cit., s. 492–495.

⁷¹ Podkomorzy bełski Janusz Prusinowski w l. 1640–1649 był rotmistrzem i pułkownikiem jednostek zaciągniętych przez woj. bełskie, D. Kupisz, *Wojska powiatowe samorządów Małopolski i Rusi czerwonej w latach 1572–1717*, Lublin 2008, s. 395, 420; *Relacje wojenne*, s. 133.

⁷² W kopii Golińskiego: Różanów, w kopii Steinwehra: Rożan.

chorążego sandomierskiego		
Adama Kazanowskiego	150 (150)	leśnictwo bielskie i Łuków
chorążego podolskiego Aleksandra Cetnera ⁷³		
stolnika kijowskiego Jana Aksaka	100 (100)	dawne stanowisko
stolnika nowogrodzkiego Mikołaja Mieleszka		
	100 (100)	dawne stanowisko
sędziego krzemienieckiego Jana Jarmolińskiego ⁷⁴		
	100 (brak)	Suraż
podsędka braclawskiego		
Mikołaja Kazimierza Kossakowskiego ⁷⁵	150 (150)	dawne stanowisko
strażnika wojskowego		
Stanisława Mariusza Jaskólskiego ⁷⁶	150 (150)	Kałuża
Jana Sapiehy, rotmistrza JKM ⁷⁷		
	150 (150)	dawne stanowisko
Krzysztofa Sapiehy, rotmistrza JKM		
	150 (150)	dawne stanowisko
wojskiego winnickiego		
Mikołaja Zaćwilichowskiego ⁷⁸	150 (150)	dawne stanowisko
star. winnickiego Andrzeja Potockiego		
	100 (125)	dawne stanowisko
star. chełmskiego Tomasza Ulińskiego ⁷⁹		
	100 (100)	dawne stanowisko
Stanisława Górskiego ⁸⁰		
	150 (150)	dawne stanowisko

⁷³ Porucznik Mikołaj Wrzeszcz, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 41v.

⁷⁴ Jana Jarmoliński miał chorągiew kozacką w kompucie koronnym do końca trzeciego kwartału 1649 roku, J. Wimmer, op. cit., s. 494–495.

⁷⁵ Porucznik Mroczek, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 42v.

⁷⁶ W kopii berlińskiej: „Ober Wachtmeister im Lager Zamoyski”. Porucznikiem chorągwi był Michał Czechański, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 46.

⁷⁷ Porucznik Karol Muchowiecki, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 52v.

⁷⁸ Porucznik Wyzycki (Wyzicki), „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 45.

⁷⁹ Porucznik Samuel Kryński, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 54.

⁸⁰ Chorągwie od Górskiego do Humieckiego nie zostały wymienione w kopii Golińskiego.

Krzysztofa Koryckiego	200 (200)	dawne stanowisko
star. braclawskiego Seweryna Kalińskiego ⁸¹	150 (150)	dawne stanowisko
Konstantego Wiśniowieckiego ⁸²	400 (200)	we własnych dobrach
podczaszego podolskiego Karola Potockiego	100 (100)	Tajkury
strażnika wojskowego Jana Sokoła	150 ⁸³ (150)	dawne stanowisko
Benedykta Ujejskiego, rotmistrza JKM ⁸⁴	150 (150)	dawne stanowisko
Jana Butlera, rotmistrza JKM	100 (92)	dawne stanowisko
Jana Strzyżowskiego ⁸⁵	100 (100)	dawne stanowisko
Jana Konradzkiego ⁸⁶	100 ⁸⁷ (150)	dawne stanowisko
Stefana Dembińskiego	150 (150)	dawne stanowisko
chorążego podolskiego Mikołaja Dzieduszyckiego ⁸⁸	100 (100)	dawne stanowisko
Jana Rakowskiego ⁸⁹	150 (150)	dawne stanowisko
Jordana ⁹⁰	100 (brak)	dawne stanowisko

⁸¹ Porucznik Wojciech Miaskowski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 73.

⁸² Zapewne wymieniono obydwie chorągwie kozackie Konstantego Wiśniowieckiego w kompucie kor. liczące po 100 koni, dowodzone przez poruczników Krzysztofa Paczyńskiego i Andrzeja Dobrzańskiego, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 49–50; J. Wimmer, s. 496.

⁸³ W kopii Steinwéhra: 100 koni.

⁸⁴ Porucznik Nowowiejski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 56v.

⁸⁵ „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 57v. Zob. przypis do chorągwi kozackiej Aleksandra Koniecpolskiego. Jako chorągiew Strzyżowskiego wymieniona w „Kompucie chorągwi tak z starego jako i z nowego suplementu, które z wolej i ordynacyjej Króla Jmci przy JW wojewodzie czernihowskim, hetmanie polnym koronnym zostawać mają [styczeń/luty 1651]”, (w: M. Nagielski, *Kampania zimowo-wiosenna 1651*, s. 403)

⁸⁶ Porucznik Sandirowski, potem Zbonowski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 58.

⁸⁷ W kopii Steinwéhra 150 koni.

⁸⁸ Porucznik Hieronim Zawisza, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 58v.

⁸⁹ Nie wymieniona w kopii berlińskiej.

⁹⁰ W kompucie koronnym do końca 1650 była chorągiew Spytka Jordana roku, J. Wimmer, op. cit., s. 496–497. T. Ciesielski i M. Nagielski identyfikują tego rotmistrza jako Spytka, który dowodził chorągwią kozacką w składzie pułku Samuela Karola Koreckiego (potem Jerzego Lubomirskiego) (op. cit, s. 242, 247; *Re-*

Tomasza Humieckiego, rotmistrza JKM	100 (100)	dawne stanowisko
Mustafy Sydziucha ⁹¹	100 (100)	dawne stanowisko
Jakuba Łabęckiego ⁹²	200 ⁹³ (100)	w swoich majątnościach
Andrzeja Dobrzańskiego (Dobrzyńskiego) ⁹⁴	150 (100)	w swoich majątnościach
Ubysza	100 (brak)	w swoich majątnościach ⁹⁵
chorążego kijowskiego Remigiana Jelca	100 (100)	w swoich majątnościach
star. mławskiego Kazimierza Piaseczyńskiego ⁹⁶	100 (100)	
wojewodzica brzesko-kujawskiego		
Konstantego Szczawińskiego ⁹⁷	150 ⁹⁸ (150)	w swoich majątnościach
Samuela Regowskiego ⁹⁹	100 (brak)	Rypin
Stefana Komorowskiego	100 (100)	arcybiskupstwo lwowskie ¹⁰⁰

lacje wojenne, s. 350). Prawdopodobnie był to jednak Hermolaus Jordan, wymieniony z imienia jako rotmistrz chorągwi kozackiej w pułku Koreckiego (jak można wnosić z jego składu), poległy w bitwie pod Beresteczkiem, S. Oświęcim, op. cit. s. 288, 337.

⁹¹ „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 90. W zestawieniu J. Wimmera (op. cit., s. 500) jest chorągiew tatarska Mustafy Sudycza.

⁹² Porucznik Maciej Zawisza, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 69.

⁹³ W kopii kórnickiej i Steinwehra 100 koni.

⁹⁴ Nie wymieniona w kopii Golińskiego i Steinwehra.

⁹⁵ W kopii Steinwehra: Dobrzyń.

⁹⁶ Wymieniona w kopiach Golińskiego i Steinwehra. Porucznik Paweł Lubkowski, po nim Stefan Piaseczyński, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 56,

⁹⁷ Porucznik Jan Czyżewski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 47.

⁹⁸ W kopii kórnickiej 100 koni.

⁹⁹ Samuel Regowski, podczasy chełmski, rotmistrz chorągwi zaciągniętych przez ziemię chełmską w latach 1649–1672, miał własną chorągiew kozacką w kompucie koronnym od czwartego kwartału 1652 roku, D. Kupisz, op. cit., s. 420; J. Wimmer, op. cit., s. 498–499.

¹⁰⁰ W kopii Golińskiego „Bramsberk” (Braunsberg – Braniewo). W kopii Steinwehra jako stanowisko – Brąberg, w kopii kórnickiej Rypin.

Brandenberga ¹⁰¹	100 (brak)	arcybiskupstwo lwowskie
Krosnowskiego	100 (brak)	arcybiskupstwo lwowskie
miecznika starodubowskiego		
Jana Sławińskiego	150 (150)	Skawina ¹⁰²
Wróblewskiego ¹⁰³	150 ¹⁰⁴ (brak)	Dolina
Przyłuskiego ¹⁰⁵	100 ¹⁰⁶ (brak)	Dolina
Aleksandra Minora	100 (100)	Dobrzyca (Dobczyce ¹⁰⁷)
Karola Franciszka Kornikata ¹⁰⁸	150 ¹⁰⁹ (brak)	w swoich majątnościach
łowczego bełskiego		
Hiacynta Woźuczynskiego ¹¹⁰	100 ¹¹¹ (100)	Inowódź ¹¹²
Bala ¹¹³	100 (brak)	Inowódź ¹¹⁴

¹⁰¹ W kopii z Rigsarkivet, w kopii berlińskiej „Byandeberg”. Prawdopodobnie błędnie przeniesiona jako nazwisko rotmistrza nazwa stacji chorągwi Stefana Komorowskiego – Braunsberg. W koi Golińskiego rotmistrz o takim nazwisku nie występuje.

¹⁰² W kopii kórnickiej od chorągwi Sławińskiego do piechoty węgierskiej brak kwater.

¹⁰³ Łukasz Wróblewski, rotmistrz chorągwi kozackiej (100 koni), zaciągniętej przez ziemię halicką w l. 1648–1649 r., D. Kupisz, op. cit., s. 414, 421.

¹⁰⁴ W kopii kórnickiej 100 koni.

¹⁰⁵ Bałazy (?) Przyłuski, rotmistrz chorągwi piechoty zaciągniętej przez ziemię halicką w l. 1648–1649 r., D. Kupisz, op. cit., s. 397, 420.

¹⁰⁶ W kopii kórnickiej i Steinwehra 150 koni.

¹⁰⁷ W kopii Steinwehra.

¹⁰⁸ Dowodził prywatną chorągwią kozacką podczas kampanii i w bitwie pod Beresteczkiem, *Relacje wojenne*, s. 215, 244, 265. „20 [czerwca 1651] Korniakt Karol przyprowadził chorągiew kozacką dobrą swym kosztem zaciągnioną”, S. Oświęcim, op. cit., s. 317.

¹⁰⁹ W kopii kórnickiej 100 koni.

¹¹⁰ Chorągiew łowczego bełskiego Jacka Woźuczynskiego w kompie koronnym do końca pierwszego kwartału 1650, Wimmer, s. 492; Wg spisu urzędników (*Urzednicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV-XVIII wieku. Spisy*, opr. H. Gmiterek, R. Szczygieł, Kórnik 1992 s. 38) w okresie od 19 I 1649 do 2 V 1653 łowczym bełskim był Hiacynt (Jacek) Woźuczynski.

¹¹¹ W kopii Golińskiego 150 koni.

¹¹² W kopii Golińskiego i Steinwehra brak kwater.

¹¹³ Mikołaj Bał miał chorągiew kozacką w trzecim kwartale 1649, J. Wimmer, op. cit., s. 494. Samuel Bał był rotmistrzem chorągwi kozackiej zaciągniętej przez ziemię sanocką w 1648 roku, D. Kupisz, op. cit., s. 408, 415.

¹¹⁴ W kopiach Golińskiego i Steinwehra nie wymieniono stacji

Aleksandra Żółkiewskiego ¹¹⁵	100 (100)	Inowłódz
stolnika czernihowskiego Romana Zahorowskiego ¹¹⁶	100 (100)	Wizna ¹¹⁷
Łosia	100 (brak)	Rabsztyn
Jana Liniewskiego	100 ¹¹⁸ (100)	Wojnicz ¹¹⁹
Heliasza Jałowickiego	100 (brak)	Wojnicz ¹²⁰
Bohdana Kińskiego ¹²¹	100 (100)	Wojnicz ¹²²
podczaszego wołyńskiego Kiliana Wielochorskiego ¹²³	100 (100)	Wojnicz
Andrzeja Rzeczyckiego ¹²⁴	100 ¹²⁵ (brak)	Bożęcín
Badziński ¹²⁶ łowczego wołyńskiego Andrzeja Kaszewskiego	100 (brak) 150 (150)	Daleszyce ¹²⁷
Pawła (?) Stokowskiego ¹²⁸	150 (brak)	Daleszyce

¹¹⁵ Porucznik Podleski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 80v.

¹¹⁶ Porucznik Jan Zerzyński, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 43v.

¹¹⁷ W kopii Steinwehra – Wiśnicz.

¹¹⁸ W kopii Steinwehra 150 koni.

¹¹⁹ W kopii Golińskiego i Steinwehra brak kwater

¹²⁰ W kopii Golińskiego i Steinwehra brak kwater.

¹²¹ „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 90v. W zestawieniu J. Wimmera (op. cit., s. 500–501) jako chorągiew tatarska

¹²² W kopii Golińskiego i Steinwehra nie wymieniono stacji.

¹²³ Porucznik Makowski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 44.

¹²⁴ Chorągiew kozacka Andrzeja Rzeczyckiego wzięła udział w kampanii zimowo-wiosennej 1651 r. przeciw Kozakom, M. Nagielski, *Kampania zimowo-wiosenna 1651*, s. 432. Wg rejestrów popisowych z 27 V 1651 i 14 VI 1651, podczas kampanii beresteckiej wchodziła w skład pułku wojewody podolskiego Stanisława Potockiego, S. Oświęcim, op. cit., s. 288; T. Ciesielski, M. Nagielski, op. cit., s. 241, 146.

¹²⁵ W kopii Steinwehra 120 koni.

¹²⁶ Chorągiew wymieniona w kopii Golińskiego. Ludwik Bądziński, rotmistrz chorągwi kozackiej (100 koni) zaciągniętej przez ziemię chełmską w 1649, D. Kupisz, op. cit., s. 396, 415; *Relacje wojenne*, s. 328.

¹²⁷ W kopii Golińskiego i Steinwehra stacje nie zostały wymienione.

¹²⁸ Rotmistrz chorągwi dragońskiej (100 koni) zaciągu woj. krakowskiego w roku 1648 i chorągwi raj-tarskiej (200 koni) w 1652 r. W 1651 woj. krakowskie wystawiło 300 koni, brak informacji o rotmistrzach, D. Kupisz, op. cit., s. 390–391; 420.

Konstantego Czernickiego (Czerniewskiego?)	100 (brak)	w swoich majątnościach
podśędka braclawskiego Mikołaja Czuryły ¹²⁹	100 ¹³⁰ (150)	w swoich majątnościach
Rakowskiego	100 (brak)	w swoich majątnościach
star. tarnogórskiego Jana Lipskiego ¹³¹	100 (brak)	w swoich majątnościach
Andrzeja (?) Suchodolskiego ¹³²	100 (brak)	w swoich majątnościach
wojewodzica sandomierskiego Andrzeja Firleja ¹³³	200 ¹³⁴ (brak)	w swoich majątnościach
Michała Zebrzydowskiego ¹³⁵	100 ¹³⁶ (brak)	w swoich majątnościach
star. wojnickiego Mikołaja Ossolińskiego ¹³⁷	200 (brak)	w swoich majątnościach
chorążego halickiego Michała Stanisławskiego	150 (150)	w swoich majątnościach
Zygmunta Lanckorońskiego ¹³⁸	150 150)	w swoich majątnościach
Łachodowskiego	150 (brak)	w swoich majątnościach
Przyłuskiego	100 (brak)	w swoich majątnościach

¹²⁹ Porucznik Krzekotowski, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 39v.

¹³⁰ W kopii Steinwehra 150 koni.

¹³¹ Jan Lipski był rotmistrzem chorągwi zaciągniętej przez ziemię bełską w 1651, D. Kupisz, op. cit., s. 418.

¹³² Chorągiew starosty lityńskiego Andrzeja Suchodolskiego znajdowała się w kompucie koronnym od trzeciego kwartału 1652, J. Wimmer, op. cit., s. 498–499.

¹³³ Wg *Diariusza wojny pod Beresteczkiem* (s. 241, 243) Andrzej Firlej 29 V 1651 przyprowadził do obozu królewskiego 100 piechoty (potem w składzie pułku królewskiego) i chorągiew kozacką, którą „na podjeździe zniesiono”, *Relacje wojenne*, s. 264, 347; S. Oświęcim, op. cit., s. 302, 307; T. Ciesielski, M. Nagielski, op. cit., s. 244.

¹³⁴ W kopii Golińskiego 100 koni

¹³⁵ Zob. przypis do chorągwi husarskiej Michała Zebrzydowskiego.

¹³⁶ W kopii Golińskiego 200 koni

¹³⁷ 22 czerwca 1651 Mikołaj Ossoliński przyprowadził do obozu królewskiego chorągwie kozacką i cudzoziemskiego autoramentu, zapewne prywatne, gdyż nie znajdują się w kompucie koronnym, S. Oświęcim, op. cit., s. 317; *Relacje wojenne*, s. 265.

¹³⁸ Tylko w kopii Golińskiego.

Tatarów JKM ¹³⁹	300 (200)	w swoich majątnościach
----------------------------	-----------	------------------------

Arkebuzeria z Wielkopolski¹⁴⁰

Stanisława Pogórskiego	100 (100)	
------------------------	-----------	--

Jana Kłodzińskiego	100 (100)	
--------------------	-----------	--

Franciszka Mycielskiego	100 (100)	
-------------------------	-----------	--

Krzysztofa Pigłowskiego	100 (100)	
-------------------------	-----------	--

Jarosza Pigłowskiego	100 (100)	
----------------------	-----------	--

Rajtaria

regiment woj. malborskiego Jakuba Weyhera	600 (600)	Człuchów, Czarne (Hammersztyn), Czyżów
---	-----------	---

regiment koniuszego lit. Bogusława Radziwiłła	600 (800)	Grudziądz, Puck, Tczew, Nowe
---	-----------	---------------------------------

regiment star. starogardzkiego Jana Dönhoffa	600 (600)	Sobowice, Starogard, Skaryszew, Dzierzgoń ¹⁴¹
--	-----------	---

skwadron star. ryskiego Jana Meydla	600 (600)	Brańsk, Narew, Kleszczele ¹⁴²
-------------------------------------	-----------	---

skwadron star. sokalskiego Zygmunta Dönhoffa	100 (100)	Bydgoszcz
---	-----------	-----------

skwadron star. wieluńskiego Stanisława Dönhoffa	200 (250)	Wieluń
--	-----------	--------

¹³⁹ Zapewne chorągwie Halembeka Morawskiego i Cymbaia Ułana, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 91–91v; J. Wimmer, op. cit., s. 500–501.

¹⁴⁰ Wg Generalnej płacy wojskowej 1651 (s. 19–21) były to chorągwie husarskie. Por. J. Wimmer, op. cit., s. 490–491.

¹⁴¹ W kopii z Rigsarkivet Skaryszew i Dzierzgoń wymienione jako stacje chorągwi starosty ryskiego.

¹⁴² W kopii z Rigsarkivet nie wymienione. W kopii Golińskiego „Pliscyk”.

kompania (chorągiew) podpułkownika Achacego Branta ¹⁴³	300 (brak)	Osiek, Międzyrzecz ¹⁴⁴
kompania (chorągiew) Tobiasza Minora	300 (brak)	Olkusz, Żarnowiec

Piechota niemiecka

regiment woj. pomorskiego Ludwika Weyhera	1000 (700)	Wałcz, Sztum, Golub
regiment koniuszego lit. Bogusława Radziwiłła	1600 (1600)	Nowodwór ¹⁴⁵
regiment star. dyneburskiego Fromholda Wolffa ¹⁴⁶	1600 (1600)	Zakroczym, Rawa, Stanisławów, Bolemów, Warka, Sochaczew, Błonie, Piaseczno, Tykocin, Warszawa ¹⁴⁷
regiment gen.-mjr. Krzysztofa Houvaldta	1600 ¹⁴⁸ (1000)	Kościerzyna ¹⁴⁹ , Pelplin ¹⁵⁰
regiment kaszt. nakielskiego Andrzeja Grudzińskiego	200 ¹⁵¹ (1200)	Lwów ¹⁵²
regiment chorążego lwowskiego Mikołaja Bieganowskiego ¹⁵³	600 (600)	Lwów ¹⁵⁴

¹⁴³ W kopii berlińskiej: „der H. Ob. Liätenant Achatz Brandt”, Brandt dowodził kompanią rajtarii, posiłkującą armię koronną w wojnie z Kozakami od 1649 r. W 1651 została zastąpiona przez kompanię mjr Heinricha von Wallenrodta, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 98v, GStAPK, Etats Ministerium [dalej cyt. EM] 111m, nr 42, k. 15, 20–21; GStAPK, XX HA, EM 111k, nr 83, k.1; *Urkunden und Actenstücke zur Geschichte des Kurfürsten Friedrich Wilhelm von Brandenburg*, Bd. I, hg. B. Erdmannsdörffer, Berlin 1864, s. 343, 348, 361, 366; M. Nagielski, *Liczebność i organizacja gwardii przyboocznej i komputowej za ostatniego Wazy (1648–1668)*, Warszawa 1989, s. 25; J. Wimmer, op. cit., s. 502–503; *Relacje wojenne*, s. 346.

¹⁴⁴ Międzyrzecz Podlaski. W kopii Steinwehra nie zostały wymienione stacje.

¹⁴⁵ W kopii berlińskiej: „Nowodwor oder Tiegenhoff” (Nowy Dwór Gdański),

¹⁴⁶ Regiment gwardii królewskiej pod dowództwem Wolffa, J. Wimmer, op. cit., s. 504–505.

¹⁴⁷ W kopii Steinwehra: Warszawa, Piaseczno i Sękocin.

¹⁴⁸ W kopii Steinwehra 1000.

¹⁴⁹ W kopii z Rigsarkivet jako stacja regimentu starosty dyneburskiego.

¹⁵⁰ W kopii Steinwehra: Stanisławów, Bolemów, Warka, Sochaczew, Błonie.

¹⁵¹ W kopii Steinwehra 1200.

¹⁵² W kopii z Rigsarkivet i u Golińskiego, Steinwehra brak kwater.

¹⁵³ Mikołaj Bieganowski był szefem regimentu dragonii, nie piechoty, „Generalna płaca wojskowa 1651”, s. 109; J. Wimmer, op. cit., s. 502–503.

¹⁵⁴ Nie podano kwater w kopiach z Rigsarkivet, Golińskiego i Steinwehra.

regiment Jacka Rozrażewskiego	1200 (1200)	Lwów ¹⁵⁵
regiment pułkownika Tomasza Du Plesse	600 (600)	Lwów
skwadron Marcina i Stefana Czarnieckich	400 (400)	Olsztyn, Mętów na dwie kompanie
skwadron Stanisława Koniecpolskiego ¹⁵⁶	300 (300)	opactwo czerwińskie

Dragoni

regiment woj. malborskiego Jakuba Weyhera	500 (500)	Nowy Targ. Lipionka, Pokrzywno ¹⁵⁷
regiment pisarza polnego koronnego Zygmunta Przyjemskiego ¹⁵⁸	400 (400)	Nowy Targ. Lipionka, Pokrzywno
regiment Henryka Dönhoffa	500 (500)	Nowy Targ. Lipionka, Pokrzywno
regiment star. kokenhauskiego Mikołaja Korffa	500 (500)	Nowy Targ. Lipionka, Pokrzywno ¹⁵⁹
chorągiew Mikołaja Chmieleckiego	100 (100)	Bochnia, Kazimierz, Kleparz

Piechota polska

kaszt. krakowskiego, het. w. kor. Mikołaja Potockiego	300 (300)	Nowy Targ
--	-----------	-----------

¹⁵⁵ Nie podano kwater w kopiach z Rigsarkivet, Golińskiego i Steinwehra.

¹⁵⁶ W kopii kórnickiej nie wymieniono tej jednostki.

¹⁵⁷ W kopii z Rigsarkivet nie podano stacji dla wszystkich jednostek dragońskich. W kopii Steinwehra nie podano stacji dragonów woj. malborskiego, Koniecpolskiego i Dönhoffa.

¹⁵⁸ W kopii berlińskiej: „der Crohn General Musterschreiber Koniecpolsky”. Zygmunt Przyjemnski przejął regiment po kapitanie Andrzeju Koniecpolskim, J. Wimmer, op. cit., s. 502.

¹⁵⁹ W kopii Golińskiego: Lubinka, Pokrzywnica.

woj. czernihowskiego, het. pol. kor. Marcina Kalinowskiego	300 ¹⁶⁰ (200)	Ryczywół
woj. krakowskiego Władysława Dominika Zasławskiego-Ostrogskiego	300 (brak)	opactwo tynieckie ¹⁶¹
marszałka kor. Jerzego Lubomirskiego	200 (200)	opactwo tynieckie ¹⁶²
oboźnego kor. Samuela Kalinowskiego	100 (100)	starostwo ojcowskie
generała podolskiego Piotra Potockiego	100 (brak)	Balina, Smotrycz
łowczego wołyńskiego Andrzeja Kaszewskiego	200 (200)	Lubcza, Kasinka, Jukowa ¹⁶³
Wadowskiego ¹⁶⁴	200 (brak)	Cieszkowiec ¹⁶⁵
Wojewódzkiego	100 (brak)	Cieszkowiec ¹⁶⁶
Praesidium kamienieckie ¹⁶⁷	200 (200)	
Praesidium spiskie	100 (brak)	

Bibliografia

Źródła

a. archiwalne

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Akta Skarbowo-Wojskowe, dz. 86, nr 40
Biblioteka PAN w Kórniku, nr 342.

¹⁶⁰ W kopii Steinwehra 200.

¹⁶¹ W kopiach Golińskiego i Steinwehra nie wymieniono stacji.

¹⁶² W kopiach z Rigsarkivet i kórnickiej nie wymieniono stacji.

¹⁶³ W kopiach z Rigsarkivet i kórnickiej nie wymieniono stacji. W kopiach Golińskiego i Steinwehra: Czorsztyn.

¹⁶⁴ W kopiach z Rigsarkivet i kórnickiej nie wymieniono stacji. W kopii Steinwehra: Badowski.

¹⁶⁵ W kopiach Golińskiego i Steinwehra: Lubcza, Kostynka (Kaszynka), Lipkowo (Jaskowo).

¹⁶⁶ W kopiach z Rigsarkivet i kórnickiej nie wymieniono stacji.

¹⁶⁷ Po dowództwem Hieronima Konarzewskiego, J. Wimmer, op. cit., s. 506.

- Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego, rkps akc. 1949/440, Polonica, Varia, t. III.
Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, nr 189.
Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX Hauptabteilung:
Herzogliches Briefarchiv, K6 Kasten 1383
Etats Ministerium 111m, nr: 42, 83
Kungl. Rigsarkivet, Stokholm, Ekstranea, Polen IX, vol. 83.

b. publikowane

- Oświęcim S., *Dyaryusz 1643–1651*, wyd. W. Czermak, Kraków 1907.
Radziwiłł A.S., *Pamiętnik o dziejach w Polsce*, t. III, 1647–1656, wyd. A. Przyboś, R. Żelewski, Warszawa 1980.
Relacje wojenne z pierwszych lat walk polsko kozackich powstania Chmielnickiego okresu „Ogniem i mieczem” (1648– 651); wyd. M. Nagielski, Warszawa 1999.
Urkunden und Actenstücke zur Geschichte des Kurfürsten Friedrich Wilhelm von Brandenburg, Bd. I, hg. B. Erdmannsdörffer, Berlin 1864.

Opracowania

- Ciesielski T., M. Nagielski, *Komputy wojska koronnego w latach 1651–1653*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości”, t. XL, 2003, s. 237–273.
Kersten A., *Stefan Czarniecki 1599–1665*, Warszawa 1963.
Kupisz D., *Wojska powiatowe samorządów Małopolski i Rusi czerwonej w latach 1572–1717*, Lublin 2008.
Nagielski M., *Kampania zimowo-wiosenna 1651 roku hetmana polnego koronnego Marcina Kalinowskiego przeciw Kozakom*, „Przegląd Wschodni”, 1998, t. V, z. 3, s. 413–434.
Nagielski M., *Liczebność i organizacja gwardii przybocznej i komputowej za ostatniego Wazy (1648–1668)*, Warszawa 1989.
Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy, opr. H. Gmiterek, R. Szczygieł, Kórnik 1992.
Urzędnicy województwa kijowskiego i czernihowskiego XV–XVIII wieku. Spisy, opr. E. Janas, W. Kłaczewski, Kórnik 2002.
Wimmer J., *Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1648–1655*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości”, t. V, Warszawa 1960, s. 477–509.

A report on the military resources of the Royal Army dated 1 January 1651

Summary: This article attempts to reconstruct a report on the military resources (komput) of the Royal Army that was adopted by the Sejm and presented to Bogusław Leszczyński, the Treasurer of the Crown, in 1651. The original document has not been preserved, and the reconstruction is based on five

copies which reveal inconsistencies in the composition and size of the Royal Army, and military outposts. References to specific copies are footnoted. The differences between the military resources listed in each copy of the reported and the actual resources identified based on treasury and military accounts are presented in a separate table.

Keywords: Royal Army; report on military resources; Polish-Cossack War of 1651; 17th century sources